

УДК 323.23+070.15](4)ЄС

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-5>

Микита Білоусов

ORCID: 0000-0002-1008-9649

ФЕНОМЕН «ПОСТПРАВДИ» Й ІНФОРМАЦІЙНА ВРАЗЛИВІСТЬ ДЕМОКРАТИЧНИХ СУСПІЛЬСТВ ЄС

Значне місце в політиці інформаційної безпеки ЄС останнім часом посідає протидія феномену постправди, тому в статті автором розглянуто й доповнено визначення поняття «постправда», яке набуло популярності навколо таких подій, як референдум щодо Brexit 2016 року та президентські вибори в США, де політичні кампанії, як уважалося, ігнорували факти на користь емоційної риторики. На думку автора, постправда – це стан, коли межа між правдою та брехнею, чесністю й нечесністю, фактами та вигадкою розмивається й найважливішим у цьому випадку є суспільна перевага певного набору фактів, часто зумовлена емоціями чи особистими переконаннями.

Також автором розкрито ступінь дослідження феномена «постправди» в зарубіжній і вітчизняній наукових школах; продемонстровано вплив явища «постправди» на інформаційну вразливість європейської демократії.

Зроблено акцент на тому, що російські дезінформаційні кампанії використовують наявні політичні розбіжності й прагнуть створити нові, щоб послабити європейські демократичні суспільства зсередини. Пропаганда служить для легітимізації агресії рф, включаючи надання хибних виправдань для військових дій і заперечення відповідальності за воєнні злочини. Тобто гібридна війна рф призвела до появи реальності постправди, де емоції часто переважають об'єктивні факти у формуванні громадської думки.

Реакцію ЄС на феномен «постправди» автором продемонстровано під час аналізу Плану дій ЄС щодо боротьби з фейковими новинами та дезінформацією (EDAP). Зокрема, визначено, що ЄС у політиці інформаційної безпеки на сучасному етапі зосереджений в тому числі на такому: 1) розвитку стійкості європейського демократичного суспільства; 2) протидії дезінформації з використанням такого механізму, як East StratCom Task Force; 3) притягненні соціальних мереж до відповідальності; 4) підтримці держав-членів інтеграційного об'єднання в «епоху постправди»; 5) вирішенні питання взаємодії медіа в умовах сьогодення.

Ключові слова: інформаційна безпека, постправда, дезінформація, фейкові новини, демократичні суспільства, ЄС, США, рф.

Вступ. У наш час термін «постправда» використовується в повсякденному житті, а саме: у засобах масової інформації (далі – ЗМІ), школах, робочому середовищі, навіть у побуті. Уперше цей термін виник у наукових колах ще на початку 1990 р. і використовувався для опису ситуації, коли об'єктивні факти менш впливові, ніж емоційні апеляції та особисті переконання. Зауважимо, що термін «постправда» набув особливої популярності у 2016 р., коли був обраний «словом року» Оксфордським словником, і безпосередньо пов'язаний із двома надзвичайно важливими подіями у світовій політиці – обранням Дональда Трампа президентом США та Brexit – виходом Великої Британії зі складу країн-учасниць Європейського Союзу (далі – ЄС) [5]. Вищезазначені події безпосередньо пов'язані з тріумфом неправдивої інформації, що масово вироблялася, поширювалася та споживалася, впливала на рішення людей у певний момент голосування.

Постправда є частиною великого процесу зміни культурних цінностей у світі (зниження індексу демократії, зростання ненависті, расизму, ксенофобії тощо), особливо в західних

© М. Білоусов, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

суспільствах. Поряд із цим соціальні медіа – це не просто засіб комунікації, а цілком нова система комунікації.

Феномен «постправа» вплинув на політику інформаційної безпеки ЄС, підживлюючи популізм через поширення фейкових новин і дезінформації, що підриває довіру до інституцій і сприяє емоційному, а не фактичному політичному дискурсу. Розвиток соціальних мереж створив ідеальні умови для процвітання постправа в країнах-членах ЄС. Зростання останніх призвело до занепаду інституцій, що поширюють правду, й ігнорування фактів, а саме: дискредитації експертів і політичних партій; недовіри до традиційних ЗМІ; збільшення кількості партійних ЗМІ, яким надають перевагу соціальні мережі. У відповідь ЄС зосередився на зміцненні суспільної стійкості й запровадив механізми для протидії фейковим новинам і дезінформації, зокрема через такі ініціативи, як Оперативна робоча група зі стратегічних комунікацій (East StratCom Task Force).

Актуальність дослідження підтверджується й тим фактом, що «епоха постправа» створює значні проблеми для інформаційної безпеки ЄС, адже це середовище сприяє швидкому поширенню дезінформації та фейкових новин, які можуть порушити процес прийняття рішень окремими особами, дестабілізувати політичні системи й викликати масштабний розвиток кіберзлочинності. Феномен «постправа» становить справжню загрозу для демократії, оскільки він підриває довіру до публічного слова. У зв'язку з цим ключовими викликами для ЄС є подолання складних взаємозв'язків між новинними ЗМІ, соціальними мережами та публічними наративами, а також забезпечення того, щоб фінансування обміну інформацією не використовувалося для оманливих кампаній.

Матеріал і методи дослідження. На думку Л. Сантаелли [28, с. 11], термін «постправа» ще у 1992 р. використовував Стів Тесіч [29, с. 12–13] під час аналізу війни в Перській затоці, а згодом цей термін з'явився в назві книги Ральфа Кіза [25, с. 65], що опублікована у 2004 р. Л. Сантаелла стверджує, що фактично успіх авторитарних лідерів і поява форм правління, оснований на масовому поширенні неправдивої інформації, є одночасно причиною та наслідком постправа, оскільки вони створюють «ідеальне середовище для поширення фейкових новин, мотивованих інтересами, спрямованими на маніпулювання ставленням, думками та діями. Коли виникає плутанина та відсутність довіри до джерел, відкриваються двері для дезінформації, яка захоплює владу» [28, с. 33].

Дослідник К. Вілбер [34, с. 89–90] аналізує цей феномен у книзі «Трамп і постправа», стверджуючи: «Реакція на обрання Д. Трампа наступним президентом Сполучених Штатів була екстремальною, щирою та гучною з усіх боків». Е. Девіс [14, с. 77–78] визначає це явище як «готовність політиків перебільшувати правду щодо фундаментального факту й схильність багатьох людей вірити в це, незважаючи на поширеність достовірних порад про протилежне». А. Хмельовський стверджує, що неологізм «постправа» спочатку мав на меті позначити не навмисну брехню політиків, а радше ставлення демократичних громадян, які поблажливо з ними погоджуються [10, с. 58–59].

Науковці Р. Апарічі та Г. Мартін [7, с. 71–73] зазначають у статті, що відмінності між поняттями постправа та фейкових новин є фундаментальними. Аналізуючи стратегії постправа, вищезазначені науковці представляють такі прояви цього явища: 1) *клікбейт* – вставка сенсаційних заголовків для користувачів, щоб отримати доступ до контенту, з метою генерування трафіку й отримання вигоди від реклами; 2) *спонсорований контент* – публікація реклами, яка виглядає як інформаційний контент; 3) *сатира* – використання вигаданого пародійного контенту, щоб люди сприйняли інформацію як правильну; 4) *партійний контент* – часткові інтерпретації реальності, замасковані видимістю нейтральності; 5) *теорії змови* – основані на історіях, які намагаються простим способом пояснити складні реалії як відповідь на страх і невизначеність; 6) *псевдонаука* – заперечення науково доведених фактів

через часткові та зацікавлені інтерпретації; 7) *дезінформація* – поєднання реальних фактів і неправдивого контенту, такого як хибне посилання на авторство чи зображення; 8) *фейкові новини* – повністю неправдивий і вигаданий контент, який навмисно створений і поширений для обману людей з політичними й економічними цілями [7, с. 41–42].

Науковці Р. Ітвелл та М. Гудвін [17, с. 222] пов'язують феномен «постправди» з ослабленням демократії та зростанням лідерів-демагогів з авторитарними тенденціями, які постійно використовують фейкові новини, користуючись девальвацією правди. Автори визначають чотири ключові особливості, які пояснюють цей феномен: 1) недовіру до політиків і демократичних інституцій; 2) страх руйнування громад та історичної ідентичності; 3) страх зубожіння, спричиненої глобалізацією; 4) невідповідність між традиційними партіями й народом.

Дослідники Р. Сампугнар та Г.-Дж. Тренц [27, с. 91–92] підсумовують, що епоха «постправди» еволюціонувала від дій, спрямованих на дезінформацію (як шкідливий контент), – координації виборчого законодавства різних країн-членів і розробки заходів для захисту від кібератак – до спеціального регулювання ЄС, спрямованого на підвищення прозорості джерел платних політичних матеріалів і захист прав виборців (від персонального профілювання й методів маніпуляцій).

М. Конрад, А. Міхаліду, Ш. Галпін, Г. Халфданарсон, Н. Пірхьонен у книзі «Європа в епоху політики постправди. Популізм, дезінформація та публічна сфера» приділяють особливу увагу тому, як політика постправди відіграла роль у публічній сфері; демонструють, який вплив це явище мало на публічні обговорення; розмірковують над його наслідками для демократії в ширшому сенсі [11, с. 169–170].

Серед представників вітчизняної наукової школи, які займалися дослідженням обраної проблематики, варто відмітити Н.Ю. Горбенко, яка серед основних причин поширення феномена «постправда» називає те, що ліберальна демократія вступила у фазу, коли значно розширилися межі дозволеного і поряд із цим розвиток інформаційних технологій набув такого рівня, що індивіди та малі групи населення почали впливати на політичні процеси [2, с. 26]. М. Бутиріна зазначає, що багато дослідників датують появу терміна «постправда» ще 2010 р., коли блогер Д. Робертс використав його для характеристики сучасного стану політичної культури, у якій існує розрив між «politics» (станом громадської думки) і «policy» (змістом законодавчих ініціатив) [1, с. 8]. Я.О. Коркос зауважує, що феномен «постправди» демонструє ситуацію, де політика побудована на брехні, яка не викликає осуду в суспільстві. Особливістю є прояв цих ознак у демократичних суспільствах. У свою чергу, використання політики «альтернативних фактів» є частиною державної політики авторитарних режимів (КНР, РФ, Білорусь), однак прояв її в демократичній країні є нетиповим [3, с. 25]. В.Т. Хакімова досліджувала, як постправда впливає на політичні процеси в ЄС і наскільки є важливою боротьба із цим явищем. Дослідниця демонструє особливості функціонування ЄС в епоху постправди й аналізує ефективність діяльності East StratCom Task Force. На думку В.Т. Хакімової, боротьба з постправдою базується на принципі соціальної стійкості й удосконалення медіаграмотності [4, с. 50–51].

Під час написання статті автором використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення), а також спеціальні методи (аналіз даних). Ці методи дали змогу вивчити процес поширення інформації, вплив переконань населення, а також досліджувати суспільні явища, які пов'язані з постправдою.

За допомогою аналізу й синтезу автору вдалося розподілити феномен «постправди» на складові та здійснити їх подальше об'єднання для цілісного розуміння. Метод узагальнення дав змогу виявити загальні закономірності феномена «постправди» й сформулювати висновки статті на основі конкретних спостережень і даних. Найважливішим є системний метод,

який допоміг автору вивчити феномен «постправди» як систему, яка включає такі елементи: емоції та вірування; інформаційні технології; соціальні й політичні зв'язки. На основі цього методу автором виявлено закономірності поширення постправди, а саме те, як вона формується й циркулює в суспільстві.

Аналіз даних застосовувався під час вивчення інформації на теренах соціальних мереж для виявлення патернів поширення дезінформації.

Метою статті є аналіз феномена «постправди» та його впливу на інформаційну вразливість демократичних суспільств ЄС.

Результати та обговорення. Феномен «постправди» полягає в тому, що це або нове складне явище, з яким зараз зіштовхується демократія, або це явище завжди існувало, загрожуючи останній. Однак цього разу воно отримало нову назву, нову стратегію й навіть перетворилося на щось потужніше, що стало більш загрозливим для демократичних суспільств [4, с. 56]. Феномен «постправди» є людською проблемою, яка пов'язана з менталітетом і культурою. Постправда – це ідея, набір соціальних уявлень або значень, уже засвоєних аудиторією, з яких можливе існування фейкових новин, що посиляються на цю ідею, стверджуючи або розширюючи її [8, с. 39–40].

Постправда стосується масштабного поширення неправдивої інформації (з небаченою раніше кількістю й швидкістю), яка впливає на прийняття рішень людьми в різних сферах (політиці, економіці, медицині, релігії) [25, с. 111–112].

Постправда використана в європейському політичному середовищі для маніпулювання фактами та контролю нарративу. Яскравими прикладами цього є політичні кампанії, ґрунтовані на емоційних аргументах і дезінформації, замість фактів, наприклад, успіхи правопопулістських партій у ФРН, Іспанії й інших країнах, які часто застосовують риторику проти міграції та ЄС. Багато європейських країн стали свідками все більшої популярності правопопулістських і націоналістичних партій, таких як «Альтернатива для Німеччини» («AfD»), «Голос» («Vox») в Іспанії та Угорський громадянський союз («Фідес») в Угорщині. Ці партії часто використовують у риториці антимиґраційні настрої, наводячи неточні дані чи дезінформацію, для формування громадської думки [20, с. 255–256].

Іншим прикладом може бути вплив теорій змови на політичну ситуацію в Європі, наприклад, «підкагейт» (виникла в США, у період президентських виборів 2016 р., відповідно до якої впливові прихильники Гіларі Клінтон пов'язані з таємною організацією педофілів). Теорії змови можуть впливати на європейський політичний ландшафт, розпалюючи недовіру до інститутів і формуючи упередженість [23, с. 71–72].

Ідея, що постправда створює факти, щоб замінити наявні, означає, що в контексті, де факти керують повсякденним веденням справ, постправда загрожуватиме такому контексту. Прикладом такого контексту є демократичне суспільство. Наприклад, у демократичному контексті правда та прозорість є основами його існування, саме вони керують його безперервною діяльністю [31, с. 60–61].

Нагадаємо, що поняття «постправда» різко зросло в контексті референдуму щодо ЄС у Великій Британії та президентських виборів у США. Через масштаби дезінформації та неправдивої інформації, які поширювалися після кампанії за вихід зі складу ЄС, референдум щодо Brexit інтерпретований не лише як можливий початок розпаду європейського проєкту, а й як ознака появи того, що згодом буде називатися «епохою постправди» [34, с. 40].

Наведемо конкретні приклади, які пов'язані з початком «епохи постправди». Так, британський політик Борис Джонсон стверджував, що Велика Британія кожного тижня витрачає 350 млн фунтів на членство в ЄС [9]. На думку експертів, реальна цифра є меншою вдвічі від заявленої. Найяскравішим представником «епохи постправди» є американський президент Д. Трамп, який за чотири роки перебування при владі висловив 30 573 неправдивих

твердження й назвав їх «альтернативними фактами» (заперечення глобального потепління, порівняння COVID-19 зі звичайним грипом) [24]. Маніпуляція та брехня завжди йшли пліч-о-пліч у політиці, але такого перенасичення дезінформацією, як це трапилося за часів президентства Д. Трампа, ще не спостерігалось в історії демократичних країн [3, с. 25].

Процес референдуму щодо Brexit і президентські вибори в США 2016 р. також здобули сумну популярність у контексті політики постправди через масштаби дезінформації, що поширювалася зовнішніми суб'єктами з маніпулятивною метою, яку часто називають «втручанням росії». Вдаючись до дезінформаційних і хакерських кампаній, рф становить серйозну загрозу для демократичних суспільств ЄС, породжуючи їхню інформаційну вразливість [11, с. 2–3].

Зауважимо, що в основі інформаційної політики рф покладена реалізація ідеї «альтернативних фактів». Тобто застосовується «техніка віддзеркалення»: протягом тривалого періоду часу рф звинувачувала США, ЄС та Україну в обмеженні свободи слова, нацизмі, цензурі й недемократичності, залишаючись при цьому авторитарною країною. Російська державна політика будується на відвертій брехні та звинуваченнях своїх опонентів у тих діях, до яких удається сама пропагандистська машина рф [27, с. 90–91].

Російська дезінформація є ключовим компонентом її стратегії гібридної війни, поєднуючи військові дії з політичними й онлайн-кампаніями для досягнення стратегічних цілей. ЄС звинуватив рф і КНР у систематичних дезінформаційних кампаніях під час пандемії COVID-19. Також російська пропаганда, впливаючи на свідомість громадян європейських демократичних країн, за допомогою таких інструментів, як міжнародні телеканали «Sputnik» і «Russia Today», може дестабілізувати політичну обстановку в цих суспільствах [10, с. 53].

Феномен «постправди» сягає корінням у вічний зв'язок між брехнею – правдою – політикою, отже, це не нове явище, а вже існуюче. Одна з головних причин, що сприяла розвитку феномена «постправди», є швидкий розвиток інформаційних технологій, особливо соціальних мереж, які впливають на те, як люди отримують і споживають інформацію з набагато більшою швидкістю й у великих обсягах [1, с. 11].

«Епоха постправди», у якій інтернет і соціальні мережі сприяють ширшому розповсюдженню неправдивих наративів, дезінформації та теорій змови, ніж будь-коли раніше, породжує нові виклики для політики ЄС у сфері інформаційної безпеки.

У країнах ЄС соціальні мережі є інструментом, який полегшує політикам якомога швидше поширення своїх ідеологій серед значної аудиторії. Зменшення довіри до традиційних ЗМІ сприяє тому, що постправда не просто процвітає, вона приймає будь-яку форму. Потім остання еволюціонує від простого маніпулювання фактами до створення альтернативних фактів, тим самим ігноруючи епістемічні здібності людей, тобто здатність розуміти, що є правда, а що ні. У наш час неможливо заборонити використання соціальних мереж або обмежити поширення інформації на платформах соціальних мереж серед перевірених користувачів, перевірка всіх користувачів здається неможливою [28, с. 70–71].

Фейкові новини заповнили соціальні мережі та мають вирішальну перевагу над перевіреною інформацією. Політолог Джейсон Харсін стверджує, що такі новини також відіграли провідну роль у президентській кампанії у Франції [30]. На його думку, соціальні мережі й пошукові системи мають фінансовий інтерес у поширенні таких новин. «Епоха постправди», що характеризується емоційними апеляціями над фактичними доказами, використана популістськими рухами. Це сприяло посиленню політичної поляризації та послабило довіру громадськості до традиційних інституцій і ЗМІ.

З 1 січня по 31 квітня 2022 р. дезінформація у Франції широко використовувала візуальні елементи, такі як відео, і переважно з'являлася у формі оманливого контенту. Дезінформаційні наративи щодо французьких виборів також експортувалися до Іспанії, Німеччини й Італії. Найнебезпечнішими наративами були ті, що намагалися підірвати довіру

громадськості до голосування, але вони залишалися досить маргінальними та здебільшого виключеними з традиційних ЗМІ [22].

Досить важливим у боротьбі з інструментами створення постправди є План дій ЄС щодо боротьби з фейковими новинами та дезінформацією (далі – EDAP), який є не першим політичним документом ЄС щодо фейкових новин і дезінформації, оскільки ЄС уже створив групу високого рівня й ухвалив два повідомлення у 2018 р. Однак EDAP відображає чинну політику й установлює порядок денний на майбутнє. Таким чином, цей документ є всебічним викладом політики ЄС, розробленої у відповідь на сценарій постправди, але не обмежується ним, що виправдовує нові стратегії. Ці стратегії представлені як продовження довгострокового розвитку, спрямованого на легітимізацію демократії на рівні ЄС, який, тим не менше, потребує адаптації для протистояння загрозам, що виникають унаслідок дезінформації [18].

План презентований Європейською Комісією у грудні 2020 р. Виходячи з того, що основні демократичні принципи та цінності, права людини та верховенство права є основоположними елементами, EDAP стверджує, що в демократії: 1) громадяни формують закони й державну політику на місцевому, регіональному та національному рівнях; 2) існують гарантії, стримування й противаги, а також інституції; 3) дотримуються правил «плюралістичних демократичних дебатів»; 4) існує простір для змістовної участі громадян. На думку громадянина, це розуміється як можливість формувати власні судження та здійснювати виборчий вибір у публічному просторі, де може вільно висловлюватися множинність поглядів, а ЗМІ, наукові кола та громадянське суспільство можуть відігравати свою роль у стимулюванні відкритих дебатів, вільних від зловмисного втручання, як внутрішнього, так і зовнішнього [33].

Дії, передбачені EDAP, супроводжуються різними законодавчими й незаконодавчими пропозиціями. Філософія та цілі EDAP оновлені в грудні 2023 р. «Пакетом захисту демократії», який дотримується тих самих принципів і цілей, з акцентом на боротьбі із загрозою іноземного втручання з більшою прозорістю та сприянні громадянській активності й участі громадян [32].

В EDAP основна увага приділяється захисту демократії (на рівні ЄС і держав-членів). План постає як скоординована стратегія, яка, тим не менше, включає різні політики, що розроблювалися роками. Конкретні заходи, деякі нові, інші вже застосовуються на практиці, отже, взаємопов'язані, але описані в чотирьох окремих підстратегіях: 1) захист чесності виборів; 2) сприяння демократичній участі; 3) підтримка вільних і незалежних ЗМІ; 4) протидія дезінформації.

Захист чесності виборів. Підхід захисту підкріплюється загальним поглядом на вибори як ключову форму залучення й участі громадян, але також таку, на яку може впливати або навіть маніпулювати поширенням неправдивої інформації. Захист виборчих процесів є гарантією дотримання демократичних стандартів і верховенства права. У Плані дій щодо розвитку виборчої чесності основна увага приділяється гарантуванню прозорості політичної реклами та комунікацій через законодавство; уточненню правил щодо фінансування європейських політичних партій, щоб уникнути іноземного контролю, а також координації політики з державами-членами для забезпечення чесних виборів у таких широких сферах, як практика голосування, захист від кібератак або освіта для активного громадянства [19].

Стратегія включає багато ініціатив щодо регулювання дезінформації, розроблених протягом кількох років, хоча саме в EDAP акцент робиться на захисті від іноземного впливу, який на рівні ЄС переважно прирівнюється до «зловмисного впливу» КНР і РФ. Але цей підхід також загалом пов'язаний із занепокоєнням щодо кризи легітимності демократій, яку особливо відчуває ЄС, і виражається в прагненні збільшити голосування громадян. З цієї точки зору, вибори є важливою сферою громадянської участі, існує прагнення «скоротити розрив» з органами державної влади. Це здійснено шляхом регулювання виборчих кампаній і політичної реклами [19].

Сприяння демократичній участі й активній участі поза виборами. В EDAP також є багато закликів до форм участі громадян, окрім голосування. Це узгоджується з двадцятирічним просуванням ЄС партисипаторної демократії. Заявленими цілями є сприяння демократичній участі й активній участі поза виборами [13]. Це передбачає розвиток інфраструктури деліберативної демократії з використанням фінансування ЄС для підтримки активного громадянського суспільства, залучення громадян до партнерства з адміністрацією та роль у формуванні політичних пріоритетів. Але також – як сказано щодо захисту виборів – сприяння голосуванню й іншим формам участі для досягнення ширшої участі громадян з метою зміцнення їхньої рівності. Ці загальні цілі включають посилення на довгострокову політику як заходи щодо уникнення дискримінації; плани та заходи для молоді; а також усі освітні й культурні програми ЄС [21, с. 376].

Підтримка вільних і незалежних ЗМІ. Логіка численних заходів і правил, що впроваджуються, полягає в побудові прозорої та підзвітної цифрової екосистеми (у координації з академічними дослідниками, громадянським суспільством і журналістами). Журналістика розглядається як ключове джерело інформації, а також як посередник публічної сфери, що дає змогу функціонувати демократії.

Численні інструменти, розроблені останніми роками, дотримуються загальних цілей захисту плюралізму ЗМІ та підвищення прозорості, особливо державного контролю й фінансування. Але в EDAP цілі щодо підтримки вільних і незалежних ЗМІ, здається, зосереджені на боротьбі з дезінформацією: викривленні маніпулятивних методів і зменшенні економічних стимулів для її поширення шляхом покладення витрат на промоутерів, захисті журналістів (тобто від зловживань судовими позовами) та розробці професійних стандартів [21, с. 379].

Протидія дезінформації. Стратегія протидії дезінформації охоплює три основні виміри. Перший стосується спроможності ЄС і держав-членів протидіяти дезінформації. Спроможність розуміється як здатність завчасно реагувати на нові загрози шляхом обміну інформацією та методами. У документах ЄС зловмисні наміри прямо згадуються як ті, що походять від РФ і КНР, які використовують маніпулятивну тактику для підризу дискусій у ЄС, загострення соціальної поляризації; використання наявних розбіжностей у суспільстві та штучного посилення сприятливих наративів. Це досягається шляхом посилення співпраці з державами-членами й зовнішніми суб'єктами; внутрішньо – шляхом координації з такими соціальними суб'єктами, як академічні кола, громадянське суспільство, журналісти чи промисловість; розробкою етичних кодексів для посередників, а також дипломатичної та безпекової політики [6].

Другий вимір є більш актуальним з точки зору регулювання: EDAP очікує, що Закон про цифрові послуги (DSA) посилить зобов'язання онлайн-платформ, зробивши їх відповідальними за регуляторний нагляд за онлайн-простором у режимі спільного регулювання. Ці зобов'язання, по суті, полягають у зобов'язанні платформ мати план оцінки ризиків, для якого запропоновано кодекс практики щодо дезінформації 2022 р. Нарешті, EDAP має намір розширити можливості кінцевих користувачів, інформуючи їх і сприяючи освіті через План дій щодо цифрової освіти. Можливість налаштовувати вибір варіантів користувачем буде додатково розвинена Європейським законом про свободу ЗМІ [16].

В EDAP наголошується на необхідності створення сильного, безпечного та сприятливого громадянського простору, де організації громадянського суспільства, такі як наглядові органи, несуть відповідальність, захищають від неналежного впливу шляхом боротьби з дезінформацією, а також беруть участь у громадській участі, зокрема через обговорення. Тим не менше акцент робиться на покращенні публічної підзвітності й прозорості представництва інтересів (лобіювання та діяльності, спрямованої на вплив на державні рішення) або демократичної сфери з використанням різних каналів або медіа: зв'язків із громадськістю, академічних досліджень, організації заходів; на процесі прийняття рішень і демократичних цінностей, а також на захисті внутрішнього ринку та демократичної сфери від відкритого, переважно зовнішнього, втручання в демократичні процеси.

В EDAP існує взаємозв'язок конкретних пропозицій щодо захисту й удосконалення демократії, організованих навколо деяких ключових концепцій. Ці концепції описують різні елементи конкретного способу формулювання демократичної системи, що підтверджує прийняття системного погляду на демократію, але в документах це розглядається сегментовано. Ці ключові концепції описані як цілі, яких потрібно досягти: 1) відкриті політичні дебати, вільні від зловмисного впливу; 2) прозора та підзвітна цифрова екосистема; 3) створення громадянського простору, пов'язаного з інклюзивною й ефективною взаємодією між органами державної влади, громадськими організаціями та громадянами; 4) демократична сфера ЄС, захищена від прихованого зовнішнього впливу (послуги представництва інтересів, спрямовані або оплачені за межами ЄС) [26].

Відкриті політичні дебати, вільні від зловмисного впливу. Надмірне обмеження свободи слова або контроль над інформацією через державне регулювання може бути обмеженням демократичного плюралізму, а не способом його забезпечення. Водночас обмеження необхідні для гарантування інклюзивності й рівності громадян, як цього вимагає захист основних прав. Публічна сфера також включає майданчики для дебатів за участю політиків, інтелектуалів, експертів, активістів, що породжують суперечки чи опозицію неорганізованим і навіть хаотичним чином. Із системної точки зору, публічні дебати також передбачають інституційні дебати. Занепокоєння щодо надмірного впливу деяких груп інтересів породжує загальну стратегію прозорості, яку, згідно з планом EDAP, мають посилити, називаючи її захистом демократичної сфери ЄС від прихованого зовнішнього впливу [12, с. 307].

Прозора й підзвітна цифрова екосистема. Ця концепція пов'язана з метою досягнення відкритих і вільних публічних дебатів. Прозора й підзвітна цифрова екосистема, про яку йдеться в документах ЄС, стосується необхідності плюралізму медіа, а також уточнення профілів, що стоять за ними, і вимог контролю над контентом. Регулювання та модерація онлайн-контенту надзвичайно впливають на нормативні основи демократичного порядку не лише з точки зору функціонування публічного простору, а й інституційних арен, що розвиваються. Нові великі цифрові платформи взяли на себе ключову роль у демократичній системі, що породжує дискусії, і в цьому сенсі вони повинні підпадати під аналогічні кодекси поведінки та форми підзвітності, що й традиційні ЗМІ. Регуляторним подальшим кроком до цього аспекту EDAP став пакет Закон про цифрові ринки (DMA)/Закон про цифрові послуги (DSA) і вимога саморегулювання платформ через кодекс практики боротьби з дезінформацією. Роблячи це, ЄС підтверджує свою перевагу невтручання в контроль контенту, прирівнюючи регулювання соціальних мереж до підходу країн з менш суворими правилами для традиційних медіа [15; 16].

Допомагати створенню сприятливого громадянського простору. Ця концепція пов'язана з метою сприяння інклюзивній та ефективній взаємодії між органами державної влади й громадянськими організаціями та громадянами.

Захист демократичної сфери ЄС від прихованого зовнішнього впливу. Це концепція публічної сфери, яка зосереджена на посиленні регулювання впливу (іноземних) груп інтересів – як в інституційному, так і в неінституційному просторах – і на підвищенні громадянської освіти [4, с. 159–161].

Саме ЄС як інституція є рушійною силою для захисту демократії, а не окремі держави-члени. У цьому сенсі регуляторні заходи ЄС щодо політики постправди, сформульовані в EDAP, можуть потенційно впливати на національне, регіональне та місцеве законодавство.

Висновки. Отже, події, такі як референдум щодо Brexit 2016 р. та обрання на посаду президента США Д. Трампа, зазнали значного впливу динаміки постправди, що підкреслило реальні наслідки цього явища для європейських демократичних суспільств. Автор статті доходить висновку, що постправда – це інструмент маніпулювання суспільною думкою та свідомістю на теренах віртуального середовища, у якому ключову роль відіграли інтернет і соціальні мережі, узяті на озброєння політиками та бізнесом. У наш час кордон між реальністю й вигадкою в постправді стає все більш розмитим.

Занепад демократичних інститутів і швидке зростання соціальних мереж – це два фактори, які прискорили еволюцію постправди. Розвиток соціальних мереж надав потужним політичним органам засоби для маніпулювання фактами відповідно до їхнього порядку денного. Хоча зростання соціальних мереж прискорило еволюцію постправди та спричинило масові маніпуляції фактами, установлення надійного способу перевірки інформації в соціальних мережах, здається, є способом боротьби з ефектами постправди.

Феномен «постправди», коли емоційні апеляції й особисті переконання часто мають перевагу над реальними фактами, створює значні виклики для політики ЄС у сфері інформаційної безпеки, підриваючи довіру до інституцій і збільшуючи вразливість до дезінформації. Закон про цифрові послуги (DSA) спрямований на боротьбу як з іноземними, так і з внутрішніми дезінформаційними кампаніями, які часто пов'язані з ризиками безпеки та маніпуляціями демократичними процесами. DSA покликаний створити безпечніший цифровий простір шляхом підвищення відповідальності платформ за контент, який вони розміщують.

План дій у сфері розвитку демократії (EDAP) реагує на передбачувану політику постправди, приймаючи перспективу колективної боротьби з дезінформацією, яка не лише базується на регулюванні ЗМІ та стеженні, а й закликає до участі громадян. EDAP є продовженням стратегії, яка розроблялася десятиліттями для легітимізації демократичного характеру й політичних ініціатив ЄС, але також включає переформулювання деяких концепцій, виправданих сценарієм постправди. Постійні загрози інформаційних атак з боку рф змусили країни-члени ЄС більш детально розглянути механізми подолання негативних наслідків дезінформації та фейкових новин.

У свою чергу, ЄС уживає контрзаходів для подолання інформаційної вразливості демократичних суспільств держав-членів в умовах посилення режиму постправди, а саме:

1. *Розвиток стійкості європейського демократичного суспільства*: стратегія ЄС зосереджена на розбудові стійкості суспільств, щоб вони могли краще протистояти впливу дезінформації та стресових факторів.

2. *Протидія дезінформації*: ЄС розробив різні механізми для боротьби з фейковими новинами й дезінформацією, включаючи такі ініціативи, як East StratCom Task Force.

3. *Притягнення соціальних мереж до відповідальності*: органи влади працюють над тим, щоб зробити платформи соціальних мереж більш відповідальними за поширення дезінформації на своїх сайтах.

4. *Підтримка держав-членів інтеграційного об'єднання*: ЄС надає підтримку державам-членам у протидії поляризуючим наративам, зокрема щодо міграції, і закликає до більш суворих рекомендацій щодо використання коштів для обміну інформацією.

5. *Вирішення питання взаємодії медіа*: розробляються політики для вирішення питання взаємозв'язку новинних медіа, соціальних мереж і публічних наративів для створення більш ефективних дій.

Варто зазначити, що російська пропаганда створює середовище «постправди», використовуючи емоційні апеляції та маніпулятивні наративи для ігнорування фактів, прагнучи дестабілізувати опонентів і виправдати агресію, що особливо помітно після повномасштабного вторгнення рф в Україну, саме це й породжує перспективи подальших досліджень з обраної тематики.

Література:

1. Бутиріна М. Постправда: істиною володіє той, хто контролює наративи. Медіанаративи : колективна монографія. Дніпро : Ліра, 2022. С. 4–16. URL: https://www.researchgate.net/publication/366237915_POSTPRAVDA_ISTINOU_VOLODIE_TOJ_HTO_KONTROLUE_NARATIVI.
2. Горбенко Н. Ю. Постправда як феномен сучасної політики. *ΛΟΓΟΣ* : збірник наукових праць. 2021. С. 23–27. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/10139>.

3. Коркос Я. О. Епоха постправди у сучасному світі: витоки та причини. *Слобожанський науковий вісник*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 1. С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2023.1.4>.
4. Хакімова В. Т. Європейський Союз в епоху постправди: діяльність East StratCom Task Force. *Актуальні проблеми політики* : збірник наукових праць. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 67. С. 155–162.
5. «Постправду» визнали словом року. *BBC News*. 2016. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2016/11/161116_or_post_truth_word_2016.
6. A comprehensive plan to innovate democracy in Europe. Civil society vision for the European Democracy Action Plan. European Youth Forum: official web-site. 73 p. URL: <https://www.youthforum.org/files/a-civil-society-vision-for-the-european-democracy-action-plan-input-paper.pdf>.
7. Aparici R., Garcia-Maron M. Post-truth: a mapping of the media, the networks and politics. Barcelona : Gedisa, 2019. P. 65–80.
8. Ávila Araújo C. A. The phenomenon of post-truth: a literature review on its causes, characteristics and consequences. *ALCEU*. 2020. Vol. 20, № 41. P. 35–47.
9. Boris Johnson: Does his £350m a week Brexit claim add up? *BBC News*. 18 of September. 2017. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-41306354>.
10. Chmielewski A. Post-Truth and Consequences. *Marius Gudonis, Benjamin T. Jones (eds.). History in a post-truth world: theory and praxis*. Routledge, 2020. P. 47–65. URL: https://www.researchgate.net/publication/343321536_PostTruth_and_Consequences.
11. Conrad M., Michailidou A., Galpin Ch., Hålfðanarson G., Pyrhönen N. Europe in the Age of Post-Truth Politics. Populism, Disinformation and the Public Sphere. Springer International Publishing, 2022. 259 p. URL: <https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/59375/978-3-031-13694-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
12. Conrad M. Post-Truth Politics, Digital Media, and the Politicization of the Global Compact for Migration. *Politics and Governance*. 2021. № 9(3). P. 301–311. URL: https://www.researchgate.net/publication/354187469_Post-Truth_Politics_Digital_Media_and_the_Politicization_of_the_Global_Compact_for_Migration.
13. Conrad M. Researcher's Insights on Democracy in Europe: "The Status of Truth is Changing". *European Commission* : official web-site. 2024. URL: https://rea.ec.europa.eu/news/researchers-insights-democracy-europe-status-truth-changing-2024-05-17_en.
14. Davis E. Post Truth: why we have reached peak bullshit and what we can do about it. Little, Brown Book Group, 2017. 368 p.
15. Digital Markets Act. *European Union* : official web-site. 2022. URL: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/index_en.
16. Digital Service Act. *European Union* : official web-site. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065>.
17. Eatwell R., Goodwin M. National populism. The Revolt Against Liberal Democracy. Penguin Books Limited, 2018. 384 p.
18. EU action plan against disinformation. *European Court of Auditors* : official web-site. 2020. URL: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_04/ap_disinformation_en.pdf.
19. European Democracy Action Plan: making EU democracies stronger. *European Commission* : official web-site. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ga/ip_20_2250.
20. García-Gutián E. Populisms in Democracies Under the Post-truth Pressure: Giving New Life to Public Debate or Blurring It? Cham : Springer, 2024. P. 249–275. URL: <https://repositorio.uam.es/server/api/core/bitstreams/6d43cf6b-8606-4c46-84b0-d2f26c6b8373/content>.
21. García-Gutián E., Bouza L., Haapala T. What Is the EU's Vision of Democracy in the Post-Truth Scenario? A Conceptual Analysis of the Institutional Narratives of the Public Sphere in the "Democracy Action Plan". *Journal of the European Institute for Communication and Culture*. 2024. Vol. 31. P. 364–381. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/13183222.2024.2382662?scroll=top&needAccess=true>.
22. Hénin N. What did disinformation look like during the 2022 French presidential election? An overview based on fact-checking articles. *EU DisinfoLab*. 2022. 28 of June. URL: <https://www.disinfo.eu/publications/>

what-did-disinformation-look-like-during-the-2022-french-presidential-election-an-overview-based-on-fact-checking-articles/.

23. Jones M. F. A slice of pragmatism: navigating the Pizzagate conspiracy, bullshit and fake news in the post-truth era. *American Studies*. 2019. 94 p. URL: <https://repository.digital.georgetown.edu/handle/10822/1061163>.

24. Kelly M., Rizzo S., Kessler G. Trump's false or misleading claims total 30.573 over 4 years. *The Washington Post*. 2021. 24 of January. URL: <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/01/24/trumps-false-or-misleading-claims-total-30573-over-four-years/>.

25. Keyes R. The post-truth era: Dishonesty and deception in contemporary life. St. Martin's Press, 2004. 325 p.

26. Reviewing Progress on the European Democracy Action Plan. *European Partnership for Democracy (EPD)* : official web-site. 2023. URL: <https://epd.eu/news-publications/reviewing-progress-on-the-european-democracy-action-plan/>.

27. Sampugnaro R., Trenz H.G. Saving the Elections: EU Strategies to Fight Disinformation in the Age of Post-Truth Politics. *Comunicazione Politica*. 2024. № 25(1). P. 85–106.

28. Santanella L. Is post-truth true or false? *Barueri: Estação das Letras e Cores. 1st ed.* 2019. № 2. 98 p. DOI: <https://doi.org/10.20396/etd.v22i2.8657420>.

29. Tesich St. A Government of Lies. *The Nation*, 1992. P. 12–15.

30. The post-truth era. *Cairn.info*. 2018. URL: <https://shs.cairn.info/dossiers-2018-10-page-1?lang=en&tab=apercu>.

31. Ukpaka P. Post-Truth, a new Phenomenon, or an already existing one: An Investigation into the Phenomenon of Post-Truth. *Revista de Filosofia do Centro Atlântico de Pesquisa em Humanidades (CAPH)*. 2024. Vol. I, № 1. P. 54–71. URL: https://www.researchgate.net/publication/381556806_Post-Truth_a_new_Phenomenon_or_an_already_existing_one_An_Investigation_into_the_Phenomenon_of_Post-Truth.

32. What is the Defence of Democracy Package? *European Civic Forum* : official web-site. 2023. URL: <https://civic-forum.eu/our-work/defence-of-democracy>.

33. What the European Democracy Action Plan must deliver. *The European Broadcasting Union* : official web-site. 2020. URL: <https://www.ebu.ch/news/2020/11/what-the-european-democracy-action-plan-must-deliver>.

34. Wilber K. Trump and the post-truth. Barcelona : Kairós, 2018. 160 p.

References:

1. Butyrina, M. (2022). Post-truth: whoever controls the narrative owns the truth [Postpravda: istynoiu volodiie toi, khto kontroliuie naratyvy]. Medianaratyvy: kolektyvna monohrafiia. Dnipro: Lira, 4–16. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/366237915_POSTPRAVDA_ISTINOI_VOLODIE_TOJ_HTO_KONTROLUE_NARATIVI [in Ukrainian].

2. Horbenko, N.Yu. (2021). Post-truth as a phenomenon of modern politics [Postpravda yak fenomen suchasnoi polityky]. *Zbirnyk naukovykh prats «AOHOΣ»*, 23–27. Retrieved from: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/10139> [in Ukrainian].

3. Korkos, Ya.O. (2023). The era of post-truth in the modern world: origins and causes [Epokha postpravdy u suchasnomu sviti: vytoky ta prychny]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk*, 1, 23–31. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2023.1.4> [in Ukrainian].

4. Khakimova, V.T. (2021). The European Union in the Post-Truth Era: The Activities of the East StratCom Task Force [Yevropeyskyi Soiuz v epokhu postpravdy: diialnist East StratCom Task Force]. *Aktualni problemy polityky*, 67, 155–162 [in Ukrainian].

5. «Postpravdu» vyznaly slovom roku [«Post-truth» was named word of the year]. BBC News. 2016. Retrieved from: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2016/11/161116_or_post_truth_word_2016 [in Ukrainian].

6. A comprehensive plan to innovate democracy in Europe. Civil society vision for the European Democracy Action Plan (2019). European Youth Forum: official web-site. 73 p. Retrieved from: <https://www.youthforum.org/files/a-civil-society-vision-for-the-european-democracy-action-plan-input-paper.pdf> [in English].

7. Aparici, R., Garcia-Marón, M. (2019). Post-truth: a mapping of the media, the networks and politics. Barcelona: Gedisa, 65–80 [in English].

8. Ávila Araújo, C.A. (2020). The phenomenon of post-truth: a literature review on its causes, characteristics and consequences. *ALCEU*, 20(41), 35–47 [in English].
9. Boris Johnson: Does his £350m a week Brexit claim add up? (2017). BBC News. Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-41306354> [in English].
10. Chmielewski, A. (2020). Post-Truth and Consequences. In Marius Gudonis & Benjamin T. Jones (eds.), *History in a post-truth world: theory and praxis*. Routledge, 47–65. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/343321536_Post-Truth_and_Consequences [in English].
11. Conrad, M., Michailidou, A., Galpin, Ch., Hálfðanarson, G., Pyrhönen, N. (2022). *Europe in the Age of Post-Truth Politics. Populism, Disinformation and the Public Sphere*. Springer International Publishing. 259 p. Retrieved from: <https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/59375/978-3-031-13694-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in English].
12. Conrad, M. (2021). Post-Truth Politics, Digital Media, and the Politicization of the Global Compact for Migration. *Politics and Governance*, 9(3), 301–311. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/354187469_Post-Truth_Politics_Digital_Media_and_the_Politicization_of_the_Global_Compact_for_Migration [in English].
13. Conrad, M. (2024). Researcher's Insights on Democracy in Europe: «The Status of Truth is Changing». European Commission: official web-site. Retrieved from: https://rea.ec.europa.eu/news/researchers-insights-democracy-europe-status-truth-changing-2024-05-17_en [in English].
14. Davis, E. (2017). *Post Truth: why we have reached peak bullshit and what we can do about it*. Little, Brown Book Group, 368 p. [in English].
15. Digital Markets Act. (2022). European Union: official web-site. Retrieved from: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/index_en [in English].
16. Digital Service Act (2022). European Union: official web-site. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065> [in English].
17. Eatwell, R., Goodwin, M. (2018). *National populism. The Revolt Against Liberal Democracy*. Penguin Books Limited, 384 p. [in English].
18. EU action plan against disinformation. (2020). European Court of Auditors: official web-site. Retrieved from: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_04/ap_disinformation_en.pdf [in English].
19. European Democracy Action Plan: making EU democracies stronger. (2020). European Commission: official web-site. Retrieved from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ga/ip_20_2250 [in English].
20. García-Gutián, E. (2024). *Populisms in Democracies Under the Post-truth Pressure: Giving New Life to Public Debate or Blurring It?* Cham: Springer, 249–275. Retrieved from: <https://repositorio.uam.es/server/api/core/bitstreams/6d43cf6b-8606-4c46-84b0-d2f26c6b8373/content> [in English].
21. García-Gutián, E., Bouza, L., Haapala, T. (2024). What Is the EU's Vision of Democracy in the Post-Truth Scenario? A Conceptual Analysis of the Institutional Narratives of the Public Sphere in the «Democracy Action Plan». *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 31, 364–381. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/13183222.2024.2382662?scroll=top&needAccess=true> [in English].
22. Hénin, N. (2022). What did disinformation look like during the 2022 French presidential election? An overview based on fact-checking articles. EU DisinfoLab. Retrieved from: <https://www.disinfo.eu/publications/what-did-disinformation-look-like-during-the-2022-french-presidential-election-an-overview-based-on-fact-checking-articles/> [in English].
23. Jones, M.F. (2019). A slice of pragmatism: navigating the Pizzagate conspiracy, bullshit and fake news in the post-truth era. *American Studies*, 94 p. Retrieved from: <https://repository.digital.georgetown.edu/handle/10822/1061163> [in English].
24. Kelly, M., Rizzo, S., Kessler, G. (2021). Trump's false or misleading claims total 30.573 over 4 years. The Washington Post. Retrieved from: <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/01/24/trumps-false-or-misleading-claims-total-30573-over-four-years/> [in English].
25. Keyes, R. (2004). *The post-truth era: Dishonesty and deception in contemporary life*. St. Martin's Press, 325 p. [in English].
26. Reviewing Progress on the European Democracy Action Plan. (2023). European Partnership for Democracy (EPD): official web-site. Retrieved from: <https://epd.eu/news-publications/reviewing-progress-on-the-european-democracy-action-plan/> [in English].

27. Sampugnaro, R., Trenz, H.G. (2024). Saving the Elections: EU Strategies to Fight Disinformation in the Age of Post-Truth Politics. *Comunicazione Politica*, 25(1), 85–106 [in English].
28. Santanella, L. (2019). Is post-truth true or false? Barueri: Estação das Letras e Cores. 1st ed., 2, 98 p. <https://doi.org/10.20396/etd.v22i2.8657420> [in English].
29. Tesich, St. (1992). A Government of Lies. *The Nation*, 12–15 [in English].
30. The post-truth era. (2018). Cairn.info. Retrieved from: <https://shs.cairn.info/dossiers-2018-10-page-1?lang=en&tab=aperçu> [in English].
31. Ukpaka, P. (2024). Post-Truth, a new Phenomenon, or an already existing one: An Investigation into the Phenomenon of Post-Truth. *Revista de Filosofia do Centro Atlântico de Pesquisa em Humanidades (CAPH)*, 1(1), 54–71. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/381556806_Post-Truth_a_new_Phenomenon_or_an_already_existing_one_An_Investigation_into_the_Phenomenon_of_Post-Truth [in English].
32. What is the Defence of Democracy Package? (2023). European Civic Forum: official web-site. Retrieved from: <https://civic-forum.eu/our-work/defence-of-democracy> [in English].
33. What the European Democracy Action Plan must deliver. (2020). The European Broadcasting Union: official web-site. Retrieved from: <https://www.ebu.ch/news/2020/11/what-the-european-democracy-action-plan-must-deliver> [in English].
34. Wilber, K. (2018). Trump and the post-truth. Barcelona: Kairós, 160 p. [in English].

Mykyta Bilousov. The post-truth phenomenon and the information vulnerability of EU democratic societies

Countering the phenomenon of post-truth has recently become a significant focus of EU information security policy. In this article, the author examines and expands on the definition of “post-truth”, which gained popularity around events such as the Brexit referendum 2016 and the US presidential election, where political campaigns were perceived as facts. According to the author, post-truth is a state where the boundaries between truth and lies, honesty and dishonesty, facts and fiction are blurred, and the most important, in this case, the social advantage of a particular set of facts is often driven by emotions or personal beliefs.

The author also explores the extent of research into the phenomenon of post-truth in foreign and domestic academic schools and demonstrates the impact of post-truth on the information vulnerability of European democracy.

The article emphasizes that Russian disinformation campaigns exploit existing political divisions and seek to create new ones to weaken European democratic societies from within. This propaganda serves to legitimize Russia’s aggression, including providing false justifications for military action and denying responsibility for war crimes. In other words, Russia’s hybrid war has led to the emergence of a post-truth reality, where emotions often trump objective facts in shaping public opinion.

The author demonstrated the EU’s response to the post-truth phenomenon through an analysis of the European Democracy Action Plan (EDAP). Specifically, it was determined that the EU’s current information security policy focuses on, among other things: 1) developing the resilience of European democratic societies; 2) countering disinformation using mechanisms such as the East StratCom Task Force; 3) holding social media companies accountable; 4) supporting EU member states in the “post-truth era”; 5) addressing media interaction in the current context.

Key words: information security, post-truth, disinformation, fake news, democratic societies, the EU, the USA, the Russia Federation.

Відомості про автора:

Білоусов Микита – аспірант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Чорноморський національний університет імені Петра Могили.

Дата першого надходження статті до видання: 25.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.01.2026